

A MAGYAR ÖKOLÓGIA REMÉNYEI

Minket, ökológusokat ez a kérdés saját szakterületünk szempontjából érdekelt. Hol tart a magyar ökológia, milyen a helyzete a nagyvilágban, illetve a hazai tudományos életben? A helyzet felméréséhez a *szcientometriát*, a tudományos teljesítmény mérésének tudományát hívtuk segítségül. A XX. század vége felé megjelent módszer segítségével nemcsak a közismert tények, mint a magyar matematika sikere ellenőrizhető, hanem lehetőségek nyílnak arra is, hogy megismerjük a még kevésbé elismert tudományágak teljesítményét is.

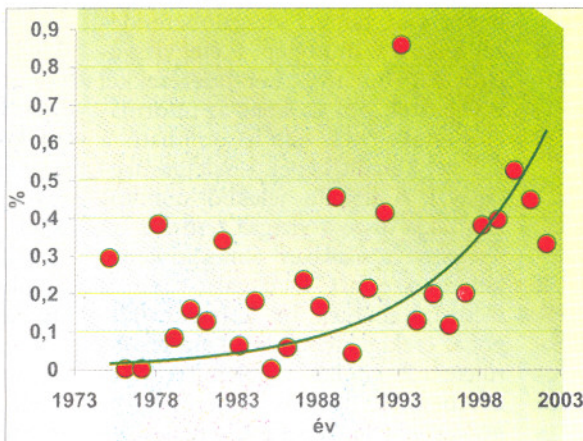
Az Oktatási Minisztérium elektronikus információs szolgáltató rendszerét (www.eisz.hu), annak is szempontunkból legfontosabb adatbázisát, a Web of Science-t használtuk. A sok ezer tudományos folyóiratot 1975-ig visszamenőleg tartalmazó adatbázis számos lehetőséget kínál a cikkek felkutatására. Kereshetünk dátum, szerző, folyóirat, kulcsszó vagy éppen ország alapján.

A Web of Science-ben az úgynevezett *referált folyóiratok* szerepelnek, amelyeket általában rangosabbnak tekintenek a nem referáltaknál. Bár egy tudományterület teljesítményét nem mérhetjük pusztán az e lapokban megjelent cikkek száma alapján, a trendek megállapítására, illetve más területekkel való összehasonlításra alkalmas lehet.

A vizsgálat megkezdésekor két kérdést tettünk fel. Az első: *hogyan alakult az elmúlt bő negyed évszázadban (1975 és 2002 között) a magyar ökológusok publikációinak száma 36 rangos ökológiai folyóiratban az ott megjelenő összes cikk számához képest?* A második: *hogyan alakult ugyanebben az időszakban a magyar ökológusok publikációinak száma az összes magyar publikációhoz képest?*

Ha az adatbázisban keresve az *address* rovatba Hungaryt írtunk, eredményképp megkaptuk (az adott évben és a választott folyóiratban) magyar szerző által írt cikkeket. Ha csak a folyóirat nevét adtuk meg, megkaptuk az ott egy-egy évben megjelent összes cikk

Hazánk mindig is híres volt arról, hogy tudományos kutatóink számos tudományterületen nemzetközi szinten is a tudomány élvonalában alkotnak. Elég, ha csak a matematika több ágát vagy a neurobiológiát említjük. Vajon mi a helyzet más tudományterületekkel, például az ökológiával? – tette fel a kérdést a VI. Magyar Ökológuskongresszus egyik előadása.



A magyar ökológusok publikációinak aránya az összes magyar természettudományos publikáció számához viszonyítva

számát. A második kérdés vizsgálatához az *address* rovatba szintén beírtuk, hogy Hungary, és némi várakozás után megkaptuk az adott évben megjelent összes magyar (de különböző tudományokhoz tartozó) publikáció számát.

Mint az ábráról látható, a magyar ökológia teljesítménye mind a nemzetközi ökológiai porondon, mind a hazai természettudományos életben látványos fejlődést hozott. A fellendülés az utóbbi évtizedben különösen jól látszik, de az okait sokféleképpen magyarázhatjuk. Véleményünk szerint ebben több tényezőnek is szerepe lehetett. A rendszerváltás előtt méltatlanul háttérbe szorult ökológia az elmúlt években fiatal, a nemzetközi porondon is helytálló kutatói réteget

vonzott; a természetvédelem problémáinak megoldása pedig tudományosan megalapozott döntésekre várt. A fellendülés lehetséges motorjai között, sajnos, hiába keressük a bőségesen áradó támogatást.

Vajon mit hoz a jövő a hazai ökológia számára? Az egyetemeken szinte ontják a diplomás ökológusokat, és kisebb számban a friss doktorokat is. A kutatói garda utánpótlása tehát nem lesz akadály a fejlődésnek. A természetvédelem problémái is egyre inkább jelentkeznek, így feladatokból sem lesz hiány. Elég, ha csak az EU-csatlakozással kapcsolatos természetvédelmi kötelezettségek teljesítésére, például a védett területek hálózatának fejlesztésére, a nemzeti agrár-környezetvédelmi program alakítására vagy a veszélyeztetett fajok megőrzésével kapcsolatos teendőkre gondolunk. És az alap kutatásokról még szó sem esett.

Az ökológia mostani gyors fejlődésének üteme tehát várhatóan nem lassul, ha... A ha az ökológusok, illetve kutatásaik támogatására vonatkozik. Ha több ökológus több feladathoz jut, az jó, de a munkájuknak csak az ad lehetőséget, ha növekszik a kutatások támogatására fordítható pénz is. Számos területen új állásokat kellene létrehozni, például azért, hogy megteremtsek az eddig nem létező természetvédelmi biológiai kutatások személyi feltételeit. Az ökológia rég túl van a hőskoron, amikor a terepen „sétálgatva” alapvető összefüggésekre lehetett rájönni. Napjainkban az ökológia a genetikától a számítógépes térképelemzésekig rengeteg tudományterülettel tart kapcsolatot, és egyre fontosabbá válik a kísérletes megközelítés. Mindezek pénz- és munkaigényes területek, ezért a kutatások nagyobb támogatást igényelnek. Fontos volna ezt felismerni, elfogadni, és tenni annak érdekében, hogy ne törjön meg a magyar ökológia fejlődésének imponáló üteme.

BÁLDI ANDRÁS

(MTA-MTM Állatökológiai Kutatócsoport)

és **ERDŐS SAROLTA**

(Magyar Természettudományi Múzeum)